

Prof. dr hab. Mariola Łaguna
Instytut Psychologii
Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

**Recenzja osiągnięcia naukowego oraz dorobku naukowego, dydaktycznego,
popularyzatorskiego i w zakresie współpracy międzynarodowej
dr Krystyny Golonki w związku z postępowaniem habilitacyjnym prowadzonym na
Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Gdańskiego**

1. Informacje ogólne o Habilitantce

Dr Krystyna Golonka uzyskała w r. 1995 tytuł magistra psychologii na Uniwersytecie Jagiellońskim, a następnie w r. 2003 stopień doktora w zakresie nauk o zarządzaniu na tej samej uczelni. Od r. 2004 jest zatrudniona w Instytucie Psychologii Stosowanej UJ. Pomimo uzyskania stopnia doktora nauk o zarządzaniu, a nie psychologii, zarówno rozprawa doktorska (ze względu jej na tytuł, promotora i recenzentów), jak i dorobek naukowy dr Golonki wydają się zdecydowanie psychologiczne, dotyczące zagadnień związanych z psychologią pracy i organizacji.

2. Ocena osiągnięcia naukowego Habilitantki - art. 16 ust. 1 i 2 Ustawy

Jako swoje główne osiągnięcie naukowe stanowiące podstawę ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego Habilitantka wskazała cykl publikacji zatytułowany „Analiza neurofizjologicznych i psychologicznych aspektów wypalenia zawodowego”.

Analizując osiągnięcie od strony formalnej, na cykl ten składa się 8 publikacji współautorskich, które ukazały się w latach 2014-2019. Dr Golonka jest w nich pierwszym (6 publikacji) lub drugim autorem (2 publikacje). Wszystkie teksty ukazały się w języku angielskim. Sześć z nich to artykuły opublikowane w czasopismach indeksowanych na liście JCR. Dwie pozostałe publikacje to rozdziały w pracach zbiorowych. Ze względu na miejsce i język publikacji, są to prace o zasięgu międzynarodowym. Słabszy punkt stanowi fakt, że 5 z 6 artykułów zostało opublikowanych w czasopismach płatnych, stawiających na szybkość, a nie zawsze bardzo staranny, proces recenzencki i wydawniczy. Niemniej jednak, publikacje te są cytowane, co wskazuje na ich wkład do nauki. Warto zauważyć, że zarówno autoreferat, jak i pozostałe złożone do oceny elementy dorobku zostały bardzo solidnie opracowane pod względem formalnym.

Patrząc od strony merytorycznej, wszystkie publikacje składające się na recenzowany cykl, są bardzo spójne tematycznie. Omówiono w nich badania nad wypaleniem zawodowym, które podzielę na dwa bloki, każdy złożony z 4 publikacji.

Pierwszy blok stanowią badania neurofizjologiczne nad sposobem funkcjonowania osób z syndromem wypalenia zawodowego. Badania te tworzą bardzo spójną linię; co szczególnie interesujące, analizy empiryczne zostały poprzedzone solidnym przeglądem stanu badań, który stanowił podstawę dla planowania badań własnych. Rozdział opublikowany w r. 2014, jako pierwszy z całego cyklu przedstawionego jako osiągnięcie habilitacyjne, prezentuje szeroki przegląd badań wyjaśniających, jakie mogą być indywidualne (w odróżnieniu od organizacyjnych) czynniki sprzyjające wypaleniu zawodowemu, z wyodrębnieniem czynników psychologicznych i neurofizjologicznych. Badania te omówiono z uwzględnieniem ich ograniczeń wynikających z zastosowanej metodologii, wskazano także kierunki dalszych badań. Zwraca uwagę duża precyzja w odróżnianiu postulatów teorii, wyników badań i ich interpretacji. W efekcie tych analiz zaproponowano autorski model, który został poddany weryfikacji w badaniach opisanych w kolejnych publikacjach. Wskazuje to na konsekwentnie zaplanowany program badawczy, na który Habilitantka pozyskała grant NCN. Trzy kolejne publikacje z tego bloku stanowią efekt realizacji tego programu badawczego.

Artykuł opublikowany w r. 2017 we *Frontiers in Psychology* (pozycja 5 w spisie publikacji) analizuje neurofizjologiczne wskaźniki zaburzonej kontroli poznawczej u osób wypalonych. W badaniu eksperymentalnym z wykorzystaniem EEG analizowano funkcjonowanie poznawcze tych osób, koncentrując się na procesie monitorowania błędów. W artykule precyzyjnie wskazano istniejącą lukę w badaniach, umiejscawiając własne badanie w szerokim kontekście. W tym i w kolejnych dwóch badaniach neurofizjologicznych nie jestem w stanie ocenić poprawności procedury pomiaru i opracowania danych pochodzących z EEG. Zakładam, że recenzenci artykułów wykonali solidnie swoją pracę. Oceniając natomiast inne aspekty metody, starannie dobrano osoby badane, stosując precyzyjne kryteria diagnostyczne, zaplanowano interesujący eksperyment. Jego wyniki przyniosły nową wiedzę na temat poznawczego funkcjonowania osób wypalonych, przedyskutowano je uwzględniając ograniczenia badania oraz umiejscawiając w kontekście dotychczasowych badań i teorii.

Kolejny artykuł opublikowany w tym samym roku we *Frontiers in Psychology* (pozycja 6 w spisie publikacji) prezentuje kolejne badanie eksperymentalne z wykorzystaniem EEG, w którym skupiono się na przetwarzaniu bodźców emocjonalnych u osób wypalonych. Wzięła w nim udział relatywnie duża, jak na badania EEG, próba 93 osób. Zastosowano

przemysłaną procedurę eksperymentalną, pozwalającą na wieloaspektowe ujęcie zjawiska. Pozwoliło to zidentyfikować wskaźniki neurofizjologiczne charakteryzujące przetwarzanie informacji o charakterze emocjonalnym osób wypalonych, które różnią je od osób z zaburzeniami lękowymi i depresyjnymi. W dyskusji Autorzy odwołują się także do wyników swojego poprzedniego badania, co wskazuje na świadomość przyrostu wiedzy, który te badania przynoszą, oraz przyczynia się do budowania szerszego obrazu analizowanego zjawiska. Sprawia także, że kolejne publikacje łączą się w logiczny cykl.

Kolejne badanie z tego bloku to artykuł opublikowany w *International Journal of Psychophysiology* w r. 2018. W eksperymencie z wykorzystaniem EEG analizowano tym razem przetwarzanie poznawcze bodźców konfliktowych, błędnych reakcji oraz informacji zwrotnej. Wyniki sugerują, że w zadaniach złożonych, obciążających poznawczo mogą uwidaczniać obniżenie zasobów poznawczych u osób wypalonych, które są jednocześnie mniej świadome popełnianych błędów, a w związku z tym nie podejmują działań korygujących, słabiej także przetwarzają informacje zwrotne. Jest to poszerzenie analizy aspektów funkcjonowania poznawczego osób wypalonych podjętej w artykule z r. 2017.

Wszystkie 4 publikacje z tego bloku wskazują na kontynuację spójnej linii badań, nawiązywanie do wcześniejszych wyników badań własnych oraz szerokiej literatury przedmiotu. Badania te wnoszą nowy wkład do zrozumienia aspektów neurofizjologicznych funkcjonowania osób wypalonych zawodowo, łącząc umiejętnie wskaźniki neurofizjologiczne z charakterystykami psychologicznymi i klinicznymi. We wszystkich tych publikacjach zwraca uwagę duża precyzja w opisie teorii i wyników, troska o to, aby nie odbiegać zbyt daleko od tego, co faktycznie odkryto w badaniu, precyzja i ostrożność interpretacji. Teksty te są przy tym napisane dobrym językiem angielskim, bardzo klarownie. Nic dziwnego, że te badania Habilitantka omówiła najszerzej w autoreferacie, traktując je jako najważniejsze elementy swojego osiągnięcia naukowego.

Drugi blok badań to badania psychologiczne nad wypaleniem, prowadzone z wykorzystaniem metod samoopisowych. W jego skład wchodzi kolejne 4 publikacje. W artykule opublikowanym w *International Journal of Occupational Medicine and Environmental Health* w r. 2019 w podjęto analizę związków wypalenia z depresją i lękiem. Badanie pozwala na porównanie dwóch sposobów operacjonalizacji wypalenia zawodowego oraz ich sieci nomologicznych. Jest to badanie kwestionariuszowe z jednokrotnym pomiarem, w którym starannie dobrano osoby badane, kontrolując wiele zmiennych, np. stan zdrowia, charakter pracy, wykształcenie. Tak precyzyjny dobór osób badanych jest rzadko stosowany w psychologii pracy i organizacji. Jednocześnie nie jest jasne dlaczego przyjęto metodologię do-

boru grup stosowaną w badaniach eksperymentalnych w sytuacji, gdy celem była łączna analiza wyników pochodzących od osób przejawiających symptomy wypalenia i nieprzejawiających ich. Łącznie próba liczyła 100 osób, co także nie jest dużą liczebnością w przypadku stosowania analizy równań strukturalnych, zwłaszcza biorąc pod uwagę, że modele zawierały wiele zmiennych wyjaśniających. Jednocześnie ta wielość zmiennych oraz ich wzajemne skorelowanie może doprowadzić do zaskakujących wyników, takich jak uzyskane w tym badaniu odwrócenie znaku korelacji w stosunku do prostych analiz dwuzmiennych. Autorzy są jednak świadomi tego ograniczenia i poddają je dyskusji w artykule.

Kolejna publikacja – rozdział w pracy zbiorowej opublikowany w r. 2018 – stanowi nieco inne opracowanie danych zebranych w badaniu opisanym powyżej. W pewnym stopniu powtarza ona opisane wcześniej ustalenia (np. powiązania między różnymi operacjonalizacjami wypalenia), przynosi jednak także nowe rezultaty odnośnie stanu aktywacji osób wypalonych, w tym np. poczucia zmęczenia i napięcia. Publikacja ta prezentuje proste porównania międzygrupowe oraz analizę korelacji parami, stanowi jednak pewne uzupełnienie prezentowanych wcześniej analiz, wykorzystując dobrze informacje zawarte w zebranych już danych.

Kolejny artykuł opublikowany w r. 2015 w *International Journal of Occupational Medicine and Environmental Health* przedstawia analizę uwarunkowań psychologicznych wypalenia zawodowego u nauczycieli. Badania oparto na modelu Cloningera, choć niestety sam model teoretyczny nie został opisany w artykule, a jedynie wspomniany w opisie metody badań. Bardzo słabo uzasadniono także potrzebę przeprowadzenia badania, wskazując jedynie, że takich badań dotychczas nie prowadzono. Jest to jeden z częstszych błędów, którego warto unikać – brak badań może wskazywać, że nie ma dobrego uzasadnienia dla ich prowadzenia. Na uwagę zasługuje fakt, że w sposób losowy dobrano szkoły, z których nauczyciele zostali zaproszeni do udziału w badaniu. Natomiast niejasności budzi zastosowany sposób pomiaru zmiennych odwołujących się do modelu Cloningera. Narzędzie nie było wcześniej publikowane, w dodatku chociaż zawiera ono skalę odpowiedzi drukategoryalnych (Prawda/Fałsz), w analizie rzetelności wykorzystano współczynnik alfa Cronbacha przeznaczony do wielokategoryjnych skal odpowiedzi. Na etapie analizy wyników nie jest jasne w jaki sposób prowadzona była analiza regresji, czy stosowano jakąś wersję eliminacji zmiennych z modelu, czy też raportowane są jedynie istotne predyktory. Także niektóre interpretacje wyników sformułowane są „na wyrost”, ponieważ wyniki analizy skupień nie pozwalają na wyciąganie wniosków przyczynowo skutkowych odnośnie przebiegu procesu wypalenia. Ta publikacja jest znacznie słabsza w porównaniu z pozostałymi.

Ostatni artykuł, opublikowany w r. 2019 w *International Journal of Environmental Research and Public Health* prezentuje badania nad wypaleniem zawodowym w grupie strażaków. Analizowano w nim czy przekonanie o własnej skuteczności jest moderatorem relacji między doświadczanym stresem a wypaleniem. Badanie przeprowadzono na dużej grupie 580 strażaków z całej Polski, co zasługuje na uznanie. Nie jest do końca jasne, w jaki sposób została przeprowadzona analiza wyników – wspomniano w tekście o podejściu Hayesa, nie wiadomo jednak czy w analizie moderacji wykorzystano macro PROCESS, czy też analizę regresji. Nie przedstawiono także standardowej w tego typu badaniach tabeli korelacji między zmiennymi. Czasem w tekście, zwłaszcza w opisie i dyskusji wyników mylone są i używane zamiennie pojęcia „moderator” i „mediator”, co wskazuje, że Autorki nie do końca je rozróżniają. Mimo tych niedociągnięć, wyniki te są interesujące i ważne dla praktyki psychologicznej. Sugerują w jaki sposób wspierać strażaków, aby nieunikniony w ich pracy stres nie prowadził do wypalenia zawodowego.

Ten drugi blok publikacji jest słabszy metodologicznie niż pierwszy. Pojawiają się w nim pewne niedociągnięcia w sposobie analizy wyników. To wskazuje, że metodologia badań eksperymentalnych jest Autorce bliższa niż metodologia badań korelacyjnych. Teksty są także znacznie słabsze pod względem językowym. Mimo to, zaprezentowane w nich badania wnoszą wkład w lepsze zrozumienie zjawiska wypalenia zawodowego.

Podsumowując, recenzowany cykl publikacji jest bardzo spójny, podejmuje ważne zagadnienia z punktu widzenia psychologii pracy i organizacji, a także psychologii klinicznej. Habilitantka wykazała w nim umiejętność łączenia wyników badań neurofizjologicznych oraz psychologicznych. Uważam, że publikacje te wnoszą istotny wkład do rozwoju psychologii, a sposób zredagowania autoreferatu upewnia mnie, że Autorka potrafi ten wkład klarownie wskazać.

3. Ocena osiągnięć naukowo-badawczych Habilitantki, nie wchodzących w skład głównego osiągnięcia naukowego

W ramach dorobku towarzyszącego głównemu osiągnięciu Habilitantka wykazuje wiele autorskich i współautorskich publikacji, w tym 8 artykułów w czasopismach z listy JCR, 1 w *Czasopiśmie Psychologicznym* (błędnie zakwalifikowanym jako czasopismo z listy ERIH), a także 26 innych publikacji w czasopismach i pracach zbiorowych. Jak wskazała w autoreferacie, mieszczą się one w ramach neuropsychologii i neuroergonomii, psychologii pracy i organizacji oraz psychologii klinicznej. Wskazuje to na konsekwentne realizowanie poszukiwań naukowych w tych obszarach, które zostały niejako zin-

tegrowane w publikacjach uwzględnionych w głównym osiągnięciu naukowym. Wiele z tych publikacji powstało jako efekt realizacji grantów, w których dr Krystyna Golonka pełniła funkcję kierownika bądź wykonawcy. Współautorami publikacji są najczęściej osoby z tego samego zespołu badawczego, co wskazuje na długotrwałą i owocną współpracę naukową. Jednocześnie Habilitantka nawiązała kontakty międzynarodowe, które zaowocowały wspólnymi publikacjami oraz projektami.

Wskaźniki ilościowe dotyczące liczby cytowań oraz indeks Hirscha są zadowalające. Publikacje dr Krystyny Golonki były cytowane, zaczynają być obecne w obiegu międzynarodowym. Ich Autorka uczestniczyła także aktywnie w konferencjach międzynarodowych (30 konferencji) oraz krajowych (22 konferencje). Za swoją pracę otrzymała liczne nagrody władz UJ.

Podsumowując, Habilitantka wniosła swój wkład m.in. w rozwój badań nad rytmem aktywności okołodobowej, wpływem chronotypu na funkcjonowanie procesów uwagowych, wpływem światła niebieskiego na aktywność mózgu, zaangażowaniem w pracę, zjawiskiem naukołolizmu. Przyczyniała się także do odpracowania kilku narzędzi psychometrycznych, wniosła również wkład w analizy teoretyczne i historyczne, prezentując ważne postaci ergonomii. Jest to szeroki i wartościowy naukowo dorobek towarzyszący, który oceniam pozytywnie.

4. Ocena dorobku dydaktycznego, popularyzatorskiego i w zakresie współpracy międzynarodowej Habilitantki

W dorobku dydaktycznym i popularyzatorskim Habilitantki znajduje się realizacja licznych projektów popularyzujących naukę, takich jak np. Małopolska Noc Naukowców. Dr Golonka uczestniczyła w organizacji konferencji naukowych, przede wszystkim organizowanych przez studentów i doktorantów, ale także prowadziła sesje naukowe na konferencjach międzynarodowych. Współdziałała również z biznesem rozwijając od strony uczelni współpracę z firmą IBM. Jest członkiem 5 liczących się towarzystw naukowych, międzynarodowych i polskich. Odbyła 5 wizyt w uczelniach zagranicznych, a także staż kliniczny w Polsce.

Habilitantka uczestniczy także w pracach redakcyjnych dwóch czasopism o zasięgu międzynarodowym, co z pewnością ma znaczenie dla Jej rozwoju naukowego. Jest także zapraszana do recenzowania artykułów w czasopismach międzynarodowych i polskich, co

jest wyrazem uznania dla Jej kompetencji.

Za ważne doświadczenie uważam sprawowanie opieki naukowej nad pracami magisterskimi w zakresie psychologii. Przygotowuje to do roli promotora prac doktorskich w przyszłości. Taki charakter ma także opieka naukowa nad doktorantem Uniwersytetu we Florencji, który odbywał staż naukowy w Polsce.

Jeśli chodzi o aktywność dydaktyczną, dr Krystyna Golonka przygotowywała i prowadziła liczne zajęcia dydaktyczne: wykłady, konwersatoria, seminaria, ćwiczenia, a także opiekowała się praktykami studenckimi. Za wyraz uznania dla Jej kompetencji uważam powierzenie Jej prowadzenia zajęć metodologicznych na studiach doktoranckich. Natomiast Jej zaangażowanie w popularyzację nauki polegało na prowadzeniu wykładów i warsztatów dotyczących m.in. wypalenia zawodowego, a także opracowanie broszur i strony internetowej projektu naukowego, udział w audycjach radiowych.

Podsumowując, dorobek dydaktyczny, popularyzatorski oraz w zakresie współpracy międzynarodowej Habilitantki oceniam jednoznacznie pozytywnie.

5. Podsumowanie

Biorąc pod uwagę ocenę cyklu publikacji „Analiza neurofizjologicznych i psychologicznych aspektów wypalenia zawodowego”, wskazanego przez dr Krystynę Golonkę jako główne osiągnięcie naukowe oraz wynik oceny pozostałych osiągnięć uzyskanych po otrzymaniu stopnia naukowego doktora, uważam, że stanowią one znaczący wkład ich Autorki w rozwój psychologii. **Tym samym stwierdzam, że przedstawiony do recenzji dorobek naukowy dr Krystyny Golonki spełnia wymogi stawiane kandydatom do stopnia naukowego doktora habilitowanego w oparciu o ustawę o stopniach i tytule naukowym z dnia 14 marca 2003 roku oraz art. 179 ustawy z dnia 3 lipca 2018 r., co upoważnia mnie do poparcia wniosku o nadanie Jej stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie psychologia.**

Lublin, 2 maja 2020